

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Великі площі, сприятливі кліматичні умови та родючі землі роблять Україну одним з найкращих місць для ведення сільського господарства.

Сільськогосподарські землі Харківської області займають 78,7 % від загальної площі земель регіону. Харківську область віднесено до регіонів з надвисокою розораністю земель, а саме майже 98,05% сільськогосподарських земель, які використовують підприємства – це рілля. Високий рівень розораності земель області свідчить про поширене вирощування сільськогосподарських культур, тобто високий рівень розвитку рослинництва [1].

Важливість галузі рослинництва не підлягає сумніву у масштабах не тільки області, а й України загалом. Галузь впливає на стан продовольчої безпеки та є сировинною базою для роботи продовольчих комплексів. У зв'язку з пріоритетністю галузі важливо оцінити роль кожного регіону та провести аналіз ефективності використання земель, що задіяні у виробництві сільськогосподарських культур.

Сільське господарство складає значну частину валового внутрішнього продукту та експортних надходжень. На сучасному етапі розвитку України рослинництво – високорентабельна галузь і є важливим джерелом прибутку для сільського населення.

У 2018 році найбільші посівні площі серед сільськогосподарських підприємств у Харківській області займають: соняшник – 442,5 тис. га, пшениця – 439,7 тис. га, кукурудза на зерно – 155,0 тис. га, соя – 30,4 тис. га, буряк цукровий фабричний – 13,6 тис. га [2].

За площами посіву пшениці в 2019 році із показником у 444,3 тис. га Харківська область посідає почесне 3-тє місце, поступившись знову-таки Запорізькій (486,4 тис. га) та Одеській області (456,4 тис. га) [3].

Ефективність використання сільськогосподарських земель влучно продемонструє урожайність основних культур області (рис. 1) [2].

Як бачимо рівень урожайності має позитивну динаміку у тенденції, але не є максимальним. Тобто ресурсний потенціал землі використовується не на 100 %. Тобто є потенціал для збільшення врожайності культур за допомогою інтенсифікації. Для більш ефективного використання сільськогосподарських земель області підприємствам особливого значення варто надати: добривам та якості посівного матеріалу; технологіям; управлінським знанням.

Слід оцінити обсяг виробництва основних культур сільського господарства Харківської області (рис. 2.) [2].

У 2019 р. сільськогосподарськими підприємствами Харківської області виробництво зерна (пше-

ниці, кукурудзи на зерно та соняшника) збільшилося порівняно з 2018 р. приблизно на 15 %, що обумовлено збільшенням врожайності згідно з даними відомства.

Рис.1. Урожайність основних сільськогосподарських культур Харківської області, ц з 1 га зібраної площі, ц/га

Рис. 2. Обсяги виробництва основних сільськогосподарських культур Харківської області, тис. ц

Обсяги виробництва соняшнику в 2019 р. порівняно з результатом 2018 р. майже не змінилися. Тобто у 2019 р. зростання досягнуто завдяки збільшенню виробництва пшениці та кукурудзи. Рентабельність даних культур також значно вища за

інші. Рентабельність основних сільськогосподарських культур, які вирощують на підприємствах Харківської області показано на рис. 3 [2].

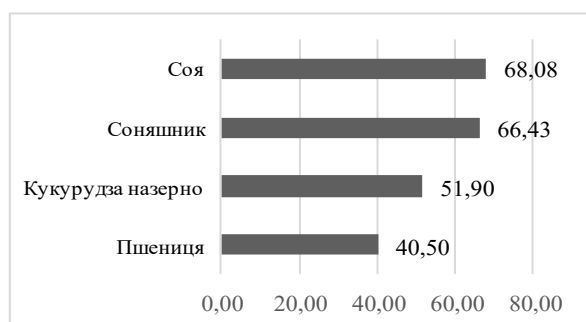

Рис.3. Рентабельність основних культур сільськогосподарських культур на підприємствах Харківської області 2018 р.

Вибірка складала підприємства різні за розмірами, виявлено, що найвища рентабельність аналізованих культур досягається у середніх та малих підприємствах [4].

Звичайно, на ефективність сільськогосподарських підприємств впливає і їх якість. Ефективність українських підприємств залишається низькою, це може свідчити про те, що (деякі) виробничі системи погано адаптовані до місцевих умов і, наомість, намагаються максимізувати прибуток у короткостроковій перспективі шляхом виробництва «прибуткових» культур, таких як пшениця, кукурудза та соняшник [4].

За прогнозами науковців соняшник і надалі буде однією з найрентабельніших культур. Директор Департаменту агропромислового розвитку Сумської обласної державної адміністрації Олександр Маслак, каже: «Україна належить до найбільших світових виробників олійного насіння, здебільшого завдяки вирощуванню соняшнику. Тому на внутрішньому ринку спостерігається постійний попит на це насіння, який буде триматися впродовж нового й наступних сезонів та впливатиме на формування привабливих закупівельних цін для товаровиробників» [5].

Слід враховувати, що однакові економічні результати виробництва сільськогосподарських культур може бути досягнутий на землях різної якості, тобто з метою

об'єктивної оцінки ефективності використання землі необхідно враховувати географічні особливості регіону і окремо кожного району. Цьому питанню вирішено присвятити майбутні наукові роботи.

Харківська область має вагомий природно-ресурсний потенціал для розвитку рослинництва і загалом сільського господарства. Вподобання сільськогосподарських підприємств Харківської області у продовж тривалого часу не змінні. Більшість посівних площ відведені під вирощування пшениці, кукурудзи на зерно, соняшника, сої та буряка цукрового фабричного.

Ефективність сільськогосподарського виробництва не задовольняє потреби в повному обсязі. Підприємства Харківської області зокрема та України у цілому потребують інвестицій в технологічне переоснащення виробничих потужностей.

Зростає потреба змін і в законодавчій сфері спрямовані на підтримку малих та середніх підприємств. У країнах Європи саме середні та малі підприємства використовують землю більш ефективно, надаючи перевагу не короткостроковим прибуткам, а розвитку протягом тривалого часу.

Такий напрям розвитку рослинництва дозволить збільшити обсяги виробництва культур, розширить пропозиції сільськогосподарської продукції та підвищити рівень життя сільського населення.

Загалом, можна казати, що кожний фактор виробництва у сільському господарстві Харківської області може бути використаний більш інтенсивно.

Список літератури

[1] Ф. Кіпчач та П. Теліш, Використання земель сільськогосподарського призначення, Фізична географія та геоморфологія, № 3(83), с. 12-16, 2016.

[2] Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

[3] Стан пшениці у 2019 році АгроЕкспедиція, 2019. Режим доступу: <https://kurkul.com/agro-ekspeditsiyi>

[4] Др. М. Граубнер та І. Остапчук, Ефективність та рентабельність українського рослинництва, Звіт з аграрної політики, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, Київ, 2017.

[5] Яка рентабельність сільськогосподарських культур, 2019. Режим доступу: <https://agroveview.com/news>.